

viitorii domni ai Moldovei, Petru I și Roman I. În acest fel s-au putut stabili și legăturile genetice dintre Bogdan I, Lațcu și Margareta Mușata, precum și cea dintre Costea, Petru I și Roman I. Toate aceste observații i-au determinat pe autorii lucrării să considere că la moartea lui Lațcu, în lipsa unui urmaș direct sau colateral pe linie masculină, succesiunea la tronul Moldovei nu s-a produs prin „os domnesc” (prin bărbați), ci prin „sânge domnesc” (prin femei).

În urma celor prezentate se confirmă și teoria referitoare la succesiunea la tronul Moldovei în secolul al XIV-lea, cea a discontinuității dinastice, ea fiind susținută de-a lungul timpului de importanți istorici precum Nicolae Iorga, Ștefan Pascu, Gheorghe I. Brătianu sau Constantin C. Giurescu; aceștia au avansat ideea potrivit căreia moștenirea tronului s-a realizat prin Margareta Mușata, fiica legendarului voievod Bogdan I.

Deși lucrarea *Biserica „Sfântul Nicolae” din Rădăuți. Cercetări arheologice și interpretări istorice asupra începuturilor Țării Moldovei* posedă, așa cum susțin și autorii săi, interpretări ce necesită, în unele cazuri, argumente suplimentare, nu putem trece cu vederea curajul dovedit de aceștia în abordarea unui subiect atât de delicat al istoriei statului feudal Moldova (continuitatea dinastică în primele decenii de existență ale tânărului stat), noutatea metodei de cercetare prin deschiderea spre interdisciplinaritate, dar și utilizarea informațiilor oferite de analiza ADN a materialului biologic descoperit în urma cercetărilor arheologice.

Cu toate că cercetarea recenzată de noi a fost etichetată (poate pe nedrept) ca fiind „un elaborat” (a se vedea observațiile lui A. A. Rusu, în *Annales Universitatis Apulensis. Series Historica*, 17, II, 2013, p. 257-264), trebuie subliniat faptul că ea se constituie ca unul dintre cele mai importante studii de istorie medievală apărute după 1989.

Tiberius D. PĂRPĂUȚĂ

Pr. Aurel Florin Țuscanu, *Biserici de lemn din Podișul Bârladului*, Cuvânt înainte de academician Marius Porumb, Postață de prof. univ. dr. Aurel Chiriac, Editura Cetatea Doamnei, Piatra Neamț, 2015, 495 p.

Autorul volumului *Biserici de lemn din Podișul Bârladului* este un cunoscut om de cultură din județul Neamț, știut participanților de la manifestările culturale, cel puțin din domeniul istoriografiei și teologiei. Schița autobiografică publicată la finalul volumului prezentat aici (p.493-494), ne dezvăluie că pr. Aurel Florin Țuscanu este o personalitate cu preocupări multiple: licențiat în teologie

(1995), doctor în filozofie (2007) și doctor în istorie (2010) – cel din urmă titlu fiind obținut în urma elaborării lucrării ce constituie volumul în discuție.

Eforturile sale pe tărâmul pastoral-misionar, filantropic, cultural, publicistic, editorial și didactic i-au adus recunoștința semenilor și cinului de care aparține prin „distincții bisericești și premii” din care amintim: *Membru al Societății de Științe Istorice din România, Membru al Asociației Naționale de Antropologie Urbană*.

Lucrarea pr. Aurel Florin Țuscanu constituie teza de doctorat ce a fost susținută în anul 2010 la Universitatea „Babeș Bolyai” Cluj-Napoca în domeniul istorie. Acesta aduce noi contribuții la cunoașterea arhitecturii clădirilor ecleziastice de lemn și a locașurilor de cult declarate monument istoric din Podișul Bârladului, din județele Bacău, Vrancea, Vaslui, Neamț și Galați. Pe lângă lucrarea propriu-zisă, autorul a întocmit și un repertoriu al bisericilor de lemn, care se dovedește a fi un veritabil instrument de lucru și un punct de plecare pentru cunoașterea în detaliu a acestor edificii de cult.

În *Prefață*, academicianul Marius Porumb apreciază că lucrarea „aduce o valoroasă contribuție documentară asupra arhitecturii ecleziastice în lemn dintr-un perimetru mai puțin cercetat. Minuțios și riguros documentată, lucrarea are 495 de p. dintre care 200 p. (în realitate 181 p.) sunt consacrate prezentării, clasificării și interpretării artistice ale obiectivelor cercetate și 295 de p. cuprind anexe incluzând micromonografiile a 97 de biserici ...”. Pentru a lămurii pe deplin cele expuse mai sus în opinia autorului prezentat aici, redăm structura volumului: Cap. I. Cadru socio-geografic al zonei amplasării bisericilor de lemn din Podișul Bârladului, Cap. II. Tipologia bisericilor de lemn din Podișul Bârladului, Cap. III. Ornamentica în lemn, Cap. IV. Decorul interior al bisericilor de lemn, Cap. V. Meșterii bisericilor de lemn, Cap. VI. Patrimoniul mobil al bisericilor de lemn, Cap. VII. Importanța bisericilor de lemn din Podișul Bârladului, Concluzii, Bibliografie, Abrevieri, Anexe: Repertoriul bisericilor de lemn din Podișul Bârladului, Nomenclator: Biserici de lemn din Podișul Bârladului, Bibliografie, Posfață. După cum lesne se poate observa, în *Cuprins* există câteva erori care, la o eventuală republicare, ar trebui corectate: *Abrevierile* periodicelor de la p. 9 nu sunt trecute în *Cuprins*, *Bibliografia* se repetă atât în conținutul volumului, la p. 182, cât și în cuprins, la p. 480. Ar fi recomandat, de asemenea, ca în *Anexe* să fie adoptată una dintre formele „sfinții” sau „sf.”, și nu ambele. În plus, este de atenționat faptul că unele hramuri sunt trecute fără ghilimele, unele localități sunt trecute cu majuscule, iar la bisericile din Protopopiatul Vaslui nu sunt trecute hramurile. La *Cuvânt înainte* și *Postfață* lipsesc autorii. O problemă o reprezintă și

faptul că la hărțile folosite de autor (p. 17, 18, 20, 22, 31, 39, 41, 42, 44, 45, 47, 50, 53, 56-58, 60-68) nu sunt indicate sursele de unde au fost preluate și nu au trimiterile din text.

Dintr-un alt punct de vedere, este de subliniat faptul că obiecte precum covoarele din biserici nu fac parte din biserici, iar legătura pe care ar putea-o avea cu construcția în sine (a se vedea la p. 110 exemplele de la Bălești și Burghelești, precum și la pp. 110-111 exemplul lăzii de zestre de la Orgoești și Cârjoani) nu poate fi demonstrată, cu atât mai mult cu cât sunt obiecte cu caracter laic, donate bisericii, fiind mai noi decât ctitoria, după cum arată și autorul (pp. 110-111).

La pp. 111-112 autorul afirmă că unele motive de pe crucile din cimitire au fost copiate în biserici în secolele XVIII-XIX, ceea ce nu se poate indica în mod precis, chiar exemplul Bisericii „Sfinții Voievozi” – Bârzești (1672), invocat de autor, contrazicând afirmațiile generalizate.

În *Anexa* dedicată *Repertoriului bisericilor de lemn din Podișul Bârladului* fiecare monument este prezentat într-o fișă în care se găsesc date privind hramul, istoria așezării, planul, tehnica construcției, decorul și obiectele de cult deținute, precum și o succintă bibliografie pentru fiecare obiectiv descris.

Unele dintre recomandările făcute în *Postfață*, care reprezintă un fragment din referatul realizat cu ocazia susținerii oficiale a tezei de doctorat, nu au fost, din păcate, respectate.

Tema abordată de către Aurel Florin Țuscanu necesită încă numeroase deslușiri. Lucrarea prezentată constituie un instrument de lucru util, lăsând câteva aspecte neacoperite, ce vor constitui o provocare pentru abordările istoriografice viitoare.

Cosmin NIȚĂ

Sorin Iftimi, Corina Cimpoeșu, Marcelina Brîndușa Munteanu, *Niccolo Livaditi și epoca sa (1832-1858). Artă și istorie*, Editura Palatul Culturii, Iași, 2012, 255 p., cu 59 fig. color și alb negru

Deși răsfoisem cartea la scurtă vreme de la momentul apariției ei, rămânând plăcut surprins, obligațiile zilnice, dar și rătăcirea ei printre alte zeci de noi volume au făcut să o redescopăr abia în această toamnă a lui 2015, ceea ce și explică întârzierea acestor rânduri.

Bucuria cărții cu asemenea titlu a fost sporită de semnatarii ei, nimeni alții decât foștii mei studenți, în ordinea absolvirii, dacă memoria nu mă trădează, Corina Cimpoeșu și Sorin Iftimi. Nu-mi amintesc dacă și ultima semnatară a